

шових потоків спрямований також на забезпечення постійної фінансової рівноваги, досягнення ліквідності та платоспроможності, підтримання належного рівня ділової активності підприємств вугільної галузі.

Література

1. Ширнин И.Г. Угольные и энергетические ресурсы мира и Украины / И.Г. Ширнин, В.И. Дубницкий // Уголь Украины. – 2007. – № 1.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 1999. – 528с.
3. Харченко В.А. Элементы грошових потоків вугільних шахт: особливості управління ними / В.А. Марченко // Вісник економічної науки України. – 2009. – № 1. – С. 178-181.
4. Ігоніна К.А. Теоретичні аспекти планування грошових потоків підприємств / К.А. Ігоніна // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 5. – С. 17-21.

ОСОБЛИВОСТІ КРУГООБІГУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Ганна Олександрівна Худякова

аспірант кафедри економіки підприємства
та управління трудовими ресурсами
Луганського національного аграрного університету

Управління оборотними активами підприємства пов'язане з конкретними особливостями формування його операційного циклу [1], який являє собою період повного обороту всієї суми оборотних активів, у процесі якого відбувається зміна окремих їх видів (рис. 1).

Рис. 1. Кругообіг оборотних активів

В умовах прискорення інтенсифікації сільського господарства повинна бути забезпечена така організація оборотних активів, за якої будь-яке підприємство забезпечувало б не тільки їх збереження, але й ефективне використання у процесі кругообігу. У зв'язку з цим виникає необхідність окреслення особливостей притаманних кругообігу оборотних активів у сільському господарстві. Технологічні, економічні та організаційні особливості галузі обумовлюють наявність ряду специфічних моментів, котрі відрізняють її від інших галузей національної економіки.

Важливою особливістю сільського господарства є те, що тут спостерігається значний розрив між робочим часом та часом виробництва [3]. Кругообіг засобів в сільському господарстві відрізняється від кругоо-

бігу в інших галузях національної економіки. Майже в усіх галузях промисловості засоби в процесі кругообігу за часом більш перебувають у виробничих запасах і значний час знаходяться в сфері обігу – в готових виробках і розрахунках. Питома вага часу, протягом котрого засоби знаходяться в безпосередньому виробництві, в промисловості відносно невелика.

Інакше це відбувається в сільському господарстві. Тут велика частина часу кругообігу коштів припадає на виробничий цикл (час виробництва). Це особливо відноситься до галузі рослинництва. Головна причина тут полягає в тому, що в сільськогосподарському виробництві досить значну роль відіграють природно-кліматичні умови, тобто значна різниця між часом виробництва і робочим періодом (робочим часом). Засоби, вкладені в посіви сільськогосподарських культур, залишаються в циклі кругообігу протягом декількох місяців, коли роботи не проводяться, а це призводить до подовження виробничого циклу і підвищення його питомої ваги в циклі кругообігу засобів. Сільськогосподарське виробництво тісно пов'язано з дією природних факторів. Воно не є безперервним. Для процесу виробництва тут є характерним період (більший чи менший), під час якого робочий процес призупиняється (повністю або частково).

У сільському господарстві перерви в процесі роботи, у порівнянні з іншими галузями матеріального виробництва, найбільші. Через це, а також внаслідок великої тривалості робочого періоду виробничий цикл набагато більше, ніж в деяких інших галузях.

Тривалість кругообігу засобів неоднакова в різних галузях сільського господарства. Вона різна у різних галузях рослинництва і тваринництва. Але в усіх галузях сільського господарства цикл кругообігу засобів вимірюється місяцями і роками і набагато перевищує тривалість кругообігу засобів в інших галузях національного господарства [5].

У більшості галузей рослинництва (в зерновому господарстві, в виробництві технічних культур) тривалість кругообігу засобів дорівнює приблизно року: в деяких галузях тваринництва, наприклад, в скотарстві м'ясного напрямку, – більше року. У багатьох галузях виробничий цикл, тобто та частина циклу кругообігу, протягом якої засоби перебувають у безпосередньому процесі виробництва, порівняно невеликий і вимірюється днями.

Наявність внутрішнього споживання призводить до того, що кругообіг виробничих фондів в аграрних підприємствах поділяється на два види: повний і неповний. Неповним (внутрішнім) кругообігом називається кругообіг тієї частини активів, яка не надходить до реалізації, а витрачається в господарстві на відновлення виробничих фондів у їх речовинно-натуральній формі. Повний кругообіг включає проходження виробничих фондів через всі стадії, в тому числі й через стадію реалізації.

Протягом року оборотні кошти роблять безперервний кругообіг. Його зміст зводиться до послідовної зміни форм вартості. Послідовність зміни вартісних форм поєднується з одночасним їх існуванням. Одна частина оборотних коштів постійно перебуває у вигляді готової продукції і грошових коштів, інша – у формі виробничих запасів, третя – незавер-

шеного виробництва.

Завершення кругообігу оборотних коштів на аграрних підприємствах не завжди супроводжується їх вивільненням в грошовій формі. Такі елементи оборотних активів, як насіння, корми та інші матеріали власного виробництва, вступають у наступний виробничий цикл, минаючи грошову стадію. Поясняється це специфікою сільськогосподарського виробництва, зокрема, тим, що готова продукція не повністю реалізується поза межами даного підприємства.

Спеціалізація у сільському господарстві не зводиться до виробництва лише одного продукту. Аграрне підприємство представляє своєрідний комбінат, де кінцевий продукт використовується не тільки для реалізації, але і в якості вихідного продукту у наступному виробничому циклі. Саме з цієї причини деяка частина оборотних активів аграрних підприємств із завершенням кругообігу не приймає грошової форми.

Необхідно зазначити, що різна спеціалізація аграрних підприємств обумовлює неоднаковий характер використання, наприклад зерна, у зв'язку з чим по-різному складається і кругообіг оборотних активів.

Специфіка кругообігу оборотних активів аграрних підприємств полягає також і в тому, що деяка частина готової продукції, не приймаючи грошової форми, розподіляється відповідно вкладеній праці поміж працівниками. У цьому випадку оборотні активи, завершивши один оборот і вступаючи у інший, не приймають грошової форми [5].

Ще одна особливість кругообігу засобів у сільському господарстві полягає у значній своєрідності процесу зростання вкладень засобів в циклі кругообігу і процесу зростання витрат у виробничому циклі. Хід зростання вкладень засобів на виробничій стадії кругообігу у сільському господарстві відрізняється від такого ж процесу в промисловості. Це випливає, головним чином, з розходжень, наявних у структурі витрат на виробництво у сільському господарстві [2].

Процес поступового зростання вкладень та витрат у циклі кругообігу деяких галузей сільського господарства, а саме у рослинництві, виражений більш яскраво, ніж у ряді галузей промисловості.

Все це дозволяє зробити наступні висновки з приводу своєрідності кругообігу засобів у сільському господарстві: кругообіг засобів досить тривалий, що регламентується тривалістю виробничого процесу; досить значна питома вага виробничого циклу у циклі кругообігу; досить велика розбіжність між часом виробництва та робочим періодом; велика питома вага й своєрідність внутрішнього обороту; особливості у процесі наростання вкладення коштів в циклі кругообігу, в процесі зростання витрат у виробничому циклі й вивільнення з обігу засобів за короткий період [4].

Література

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс / Бланк И.А. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. – 528 с.
2. Бондина Н.Н. Организационно-экономические аспекты управления оборотным капиталом в сельскохозяйственных предприятиях: на материалах Пензен. обл.: дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Бондина Наталья Николаевна. – М., 1998. – 165 с.
3. Конкина В.С. Финансовый механизм управления оборотным капиталом в сельском хозяй-

стве : автореф. дис. на получ. науч. степ. канд. экон. наук : спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / В.С. Конкина. – Рязань, 2004. – 20 с.

4. Организация бухгалтерского учета производственных запасов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.traktat.ru/tr/referats/id.13473.html>.
5. Половцев П. Экономическая эффективность использования оборотного капитала на сельскохозяйственном предприятии / П. Половцев // АПК: экономика, управление. – 2010. – № 8. – С. 72-78.

КАЛЕНДАРНО-ПЛАНОВІ НОРМАТИВИ ОПЕРАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗРОБКОЮ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОДУКТІВ АГРЕГАТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Олена Романівна Шарко

асистент кафедри адміністрування

Східноукраїнського національного університету ім.В. Даля

Календарно-планові нормативи в класичному розумінні є набором питомих (норм) і граничних (нормативних) величин, які є постійними впродовж планового періоду і на основі яких розраховуються планові завдання і організуються виробничі процеси.

Система календарно-планових нормативів суттєво залежить, в першу чергу, від організаційного типу виробництва, тобто від повторюваності одних і тих же робіт. У теорії організації виділяються три базові типи виробництва: за відсутності регулярної повторюваності – індивідуальне виробництво; за наявності регулярної повторюваності – серійне виробництво; при постійності у виконанні одних і тих же робіт – масове виробництво [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Для кожного типу виробництва використовується свій набір нормативів, які відбивають чотири базові характеристики – трудомісткість робіт, час виконання робіт, регулярність виконання робіт і резерви. Для кожного типу виробництва ці характеристики виражаються набором певних типів нормативів. Стосовно розробки управлінських продуктів, система нормативів відрізняється змістом і методами розрахунку необхідних складових. Раніше визначена специфіка управлінських продуктів показує, що є присутніми усі три типи виробництва, але домінує індивідуальний і серійний типи, і тільки в окремих випадках може спостерігатися масовий.

Виходячи з того, що управлінські продукти мають іншу фізичну природу в порівнянні з матеріальними об'єктами, то в основі визначення нормативів витрачання ресурсів на їх розробку та втілення мають лежати інші принципи і підходи. За складом нормативів основна відмінність полягає в значно меншій кількості видів використовуваних резервів: при отриманні управлінських продуктів основним є резерв часу, запаси в даному випадку не є актуальними, хоча відносно управлінської інформації формується певний надлишок, який можна віднести до резервних запасів. Нормативи регулярності виконання робіт у цілому практично дублюються. Нормативи трудомісткості мають загальну природу – як для матеріальних продуктів, так і для управлінських продуктів.